

Anna Źelezik

Ни пуха,
ни пера!

РУССКИЙ ЯЗЫК
УРОВЕНЬ А2

JĘZYK ROSYJSKI
POZIOM A2

Wydawnictwo
Uniwersytetu Jana Kochanowskiego
Kielce 2013

СОДЕРЖАНИЕ (SPIS TREŚCI)

ОТ АВТОРА (OD AUTORKI)	7
ТЕСТОВЫЙ ПРАКТИКУМ (WYBÓR TESTÓW)	
1. Семья	17
2. Человек	25
3. Работа. Знакомство	33
4. Дом. Жильё	41
5. Школа. Вуз	49
6. Рабочий день	59
7. Досуг. Путешествие. Спорт	67
8. Здоровье. Болезни	75
9. Питание	83
10. Покупки	91
11. Услуги	99
12. Природа	107
13. Наука. Техника	115
14. Культура. Традиции	123
15. Путь в Россию	133
ЭТИКЕТ УСТНОЙ И ПИСЬМЕННОЙ РЕЧИ (ETYKIETA JĘZYKOWA W WYPOWIEDZIACH USTNYCH I PISEMNYCH)	141
ТЕМАТИЧЕСКИЕ СЛОВАРИКИ И НЕКОТОРЫЕ ЯЗЫКОВЫЕ КОНСТРУКЦИИ (SŁOWNICZKI TEMATYCZNE Z WYBRANYMI KONSTRUKCJAMI JĘZYKOWYMI)	155
ОРФОГРАФИЯ (ORTOGRAFIA)	237
ЧАСТИ РЕЧИ (CZĘŚCI MOWY)	239
БИБЛИОГРАФИЯ (BIBLIOGRAFIA)	277
ПОЯСНЕНИЕ СОКРАЩЕНИЙ (WYJAŚNIENIE SKRÓTÓW)	279
СПИСОК ЗАДАНИЙ НА ПОЛЬСКОМ ЯЗЫКЕ (WYKAZ POLECEŃ W JĘZYKU POLSKIM)	281
СПИСОК ЗВУКОВЫХ ДОРОЖЕК (WYKAZ ŚCIEŻEK DŹWIĘKOWYCH)	293

Adresaci

Niniejsze opracowanie jest adresowane przede wszystkim do studentów uczących się języka rosyjskiego na lektoracie w szkole wyższej oraz do uczniów szkół średnich, którzy przygotowują się do egzaminu maturalnego na poziomie A2. W praktyce oznacza to, że poziom A2 mają osiągnąć uczący się języka rosyjskiego od podstaw przez dwa – trzy lata (nieco ponad 200 godzin w szkole średniej oraz 120 – 180 godzin na lektoracie). Z podręcznika mogą też korzystać wszystkie te osoby, które chcą utrwalić znajomość języka rosyjskiego na poziomie podstawowym. Wśród korzystających z opracowania mogą się znaleźć uczniowie ostatniej klasy gimnazjum, uczestnicy kursów językowych lub inne osoby.

Poziom A2

Poziom A2 został określony przez respektowany obecnie na wszystkich etapach edukacyjnych dokument Rady Europy *Europejski system opisu kształcenia językowego* (ESOKJ). Wynika on również z komunikacyjnego podejścia do kształcenia językowego w różnego typu polskich szkołach. W sześciostopniowym systemie poziomów biegłości językowej (A1, A2, B1, B2, C1, C2) poziom A2 jest uznawany za podstawowy. Zgodnie z ESOKJ uczący się języka obcego (w tym wypadku języka rosyjskiego) na poziomie A2 powinien:

1. w zakresie sprawności czytania (tak zwanej recepcji pisemnej) rozumieć krótkie teksty prasowe i informacje zamieszczone na tablicach ogłoszeń, dotyczące życia codziennego: szkoły, studiów, zakupów, usług, kina itp.;
2. w zakresie sprawności słuchania (recepcja ustna) rozumieć najważniejsze informacje, gdy słucha ogłoszeń przez radio, megafon lub słucha, gdy inni mówią prostym językiem o tym, co się wydarzyło;
3. w zakresie sprawności pisania (produkcja pisemna) umieć wypełnić formularz, napisać krótki list (e-mail), kartkę z życzeniami, odpisać na list (interakcja), zrobić listę zakupów, zredagować notatkę i ogłoszenie;
4. w zakresie umiejętności mówienia (produkcja ustna) – opisać swoją rodzinę, powiedzieć, gdzie mieszka, gdzie i jak się uczy, zrelacjonować proste wydarzenie (podróż, film), umieć zadać pytanie o drogę, cenę biletu, cenę towaru, jak również odpowiedzieć na podobne pytania, umieć przekonać współmówcę do swojej racji (interakcja).

Przedstawione sprawności powinny być oparte na solidnych podstawach gramatycznych i leksykalnych. Uczący się na poziomie A2 mają zatem uzyskać wiedzę na temat odmiennych i nieodmiennych części mowy, podstawowych konstrukcji gramatycznych oraz dysponować zasobem aktywnej leksyki związanej z tematyką życia codziennego.

Katalog tematów

Katalog tematów, w których obrębie powinna umieć komunikować się osoba poznająca język rosyjski na poziomie podstawowym A2, obejmuje następujące

obszary życia codziennego: 1) **Rodzina** – stopnie pokrewieństwa, drzewo genealogiczne, spotkania rodzinne, czworonodzy przyjaciele rodziny; 2) **Człowiek** – wygląd zewnętrzny, charakter, zachowanie, uczucia, ubranie, moda; 3) **Praca. Zawieranie znajomości** – wykonywane zawody, rynek pracy, przyjęcie do pracy, zapoznawanie się z innymi osobami; 4) **Dom. Mieszkanie** – budynki mieszkalne, mieszkanie, meble, sprzęty domowe, sprzęt AGD, RTV, wieś, miasto, działki rekreacyjne, kupno, wynajem i sprzedaż domów i mieszkań; 5) **Szkoła. Uczelnia** – nazwy szkół i wyższych uczelni, lekcje, zajęcia na uczelni i zajęcia pozaszkolne, kursy, rok szkolny (akademicki), przedmioty szkolne (akademiczkie), zaliczenia, egzaminy, nauczyciele, korepetycje. 6) **Dzień roboczy** – czynności codzienne osób pracujących, uczniów i studentów, plan dnia, program telewizyjny, czas zegarowy, zegary; 7) **Czas wolny. Podróże. Sport** – rodzaje wypoczynku (aktywny i bierny), kolekcjonowanie, robotki ręczne, sport jako sposób spędzania wolnego czasu, dyscypliny sportowe, zawody, olimpiady, sprzęt sportowy, turystyka i podróże, baza noclegowa (hotele, schroniska); 8) **Zdrowie. Choroby** – choroby i ich objawy, lekarstwa, instytucje medyczne (gabinety lekarskie, przychodnie, szpitale, sanatoria, apteki), profilaktyka, szczepionki, zdrowy tryb życia, diety, higiena osobista młodego człowieka; 9) **Żywnienie** – podstawowe posiłki, dania kuchni rosyjskiej i polskiej, kuchnia innych narodów, zakłady gastronomiczne (kawiarnie, restauracje, bary, stołówki), diety, przepis kulinarny, rodzaje cateringu, przyjęcia urodzinowe; 10) **Zakupy** – rodzaje sklepów spożywczych i przemysłowych (super- i hipermarkety, wielkie centra handlowe, sklepy internetowe), zakupy, artykuły spożywcze i towary przemysłowe, prezenty, reklamacja towaru; 11) **Usługi** – punkty usługowe, salony urody, zakłady fryzjerskie, zakłady kosmetyczne, pralnie, zakłady zegarmistrzowskie, pizzerie, poczta tradycyjna i elektroniczna, banki, bank internetowy, firmy zajmujące się myciem okien, sprzątaniem mieszkań; 12) **Przyroda** – wieś, pory roku, opady i zjawiska atmosferyczne, prognoza pogody, strony świata, klęski żywiołowe (powódzie, susza, huragany, trzęsienia ziemi), ochrona przyrody, ekologia, wywóz i sortowanie śmieci; 13) **Nauka. Technika** – osiągnięcia nauki na przestrzeni dziejów (nauki techniczne i medyczne), nowoczesne technologie medialne, Internet, środki masowego przekazu, sprzęt komputerowy, sprzęt AGD i RTV, telefony komórkowe; 14) **Kultura. Tradycje** – korzenie kultury rosyjskiej, architektura, literatura, kino, teatr, muzyka, balet, kontakty polsko-rosyjskie w dziedzinie kultury, tradycje i zwyczaje narodowe (karnawał rosyjski – „Maslenica”), święta kościelne i państwowe w Polsce i w Rosji; 15) **Podróż do Rosji** – Moskwa i jej zabytki, Sankt-Petersburg (położenie, historia miasta, zabytki), podróż do Soczi, podróż z Warszawy do Moskwy, środki transportu, zasięganie informacji na temat poruszania się po mieście.

Struktura podręcznika

Zasadniczą część podręcznika stanowią zadania, które zarówno pod względem treści, jak i różnorodności formy są podobne do tych, z jakimi student albo maturzysta może się zetknąć na egzaminie uczelnianym, maturalnym bądź międzynarodowym certyfikacyjnym.

Zawarte w poszczególnych rozdziałach teksty ciągłe, dialogi, ogłoszenia, listy (e-maile) itp. umożliwiają studentowi (uczniowi) opanowanie poszczególnych sprawności komunikacyjnych i kompetencji językowych.

Oprócz spełniania funkcji dydaktycznej (kształcącej) zasadniczą część podręcznika odgrywa przede wszystkim rolę wyboru testów sprawdzających stopień znajomości języka na poziomie A2. Adresat opracowania uczy się, a zdobywana wiedza jest na bieżąco poddawana weryfikacji i ocenie. Jeśli wiedzę taką już posiada, może się skupić na rozwiązywaniu testów.

Do każdego testu został dołączony arkusz odpowiedzi (контрольный лист), który służy do dokonania oceny bądź samooceny. Mimo że rola samooceny w procesie edukacyjnym (zwłaszcza w przypadku studentów) jest bardzo istotna, gdyż pomaga w kształtowaniu autonomicznej postawy uczących się, to w niniejszym opracowaniu może ona nie być miarodajna. Samoocena mogłaby spełniać swoją funkcję, gdyby załączono klucze odpowiedzi. Od tego jednak w podręczniku odstąpiono, aby osoby rozwiązujące testy nie ulegały pokusie traktowania samych kluczy jako źródła wiedzy. Dlatego więc zamiast samooceny i korzystania z kluczy proponuje się stosowanie bardziej rzetelnego sposobu oceny testów – przez egzaminatora (nauczyciela), to jest osobę mającą stosowne kwalifikacje filologiczne. W przypadku weryfikowania sprawności mówienia mogłyby to być nawet dwie osoby (tak jak na maturze i na egzaminie certyfikacyjnym).

Zamiast kluczy odpowiedzi najlepszym źródłem wiedzy, z którego może korzystać adresat niniejszego opracowania, jest druga jego część zawierająca:

1. frazy, wyrażenia i zwroty przydatne w redagowaniu prostych listów (e-maili), kartek z życzeniami czy też krótkich notatek oraz w przygotowaniu wypowiedzi ustnych (zasięganiu informacji, udzielaniu informacji, relacjonowaniu wydarzeń, negocjowaniu i zawieraniu konsensusu w kwestiach spornych);
2. słowniczki tematyczne, do których dołączone zostały podstawowe konstrukcje gramatyczne związane z danym tematem;
3. podstawowe reguły ortograficzne;
4. tabele gramatyczne z częściami mowy;
5. wykaz poleceń w języku polskim.

Słowniczki tematyczne zawierają nie tylko słownictwo występujące w tekstach, ale także inne wyrazy, które mogą wzbogacić zasób aktywnej leksyki uczących się i być wykorzystane w doskonaleniu innych sprawności komunikacyjnych.

Uwagi ortograficzne dotyczą podstawowych zasad pisowni rosyjskiej.

W tabelach gramatycznych zamieszczone zostały wzory form fleksyjnych odmiennych części mowy oraz opis części mowy nieodmiennych. Ponadto w tabelach znajdują się komentarze i uwagi, które mają na celu zwrócenie uwagi na wyjątki od reguł i zawilości w mowie rosyjskiej.

Z wykazów zwrotów i wyrażen przydatnych w mówieniu i pisaniu osoba rozwiązująca test może skorzystać zarówno przed przystąpieniem do tej czynności, jak i po udzieleniu odpowiedzi, by sprawdzić ich poprawność. Ma to na celu uniknięcie błędów.

Na końcu opracowania został zamieszczony wykaz występujących w testach poleceń przetłumaczonych na język polski. Wykaz ten może się przydać uczniom, którzy w testach maturalnych zetkną się z poleceniami sformułowanymi po polsku. Podczas egzaminów międzynarodowych polecenia, podobnie jak w niniejszym opracowaniu, są redagowane w języku obcym (rosyjskim). Przetłumaczenie poleceń na język polski jest również celowym zabiegiem, by nadać opracowaniu przyjazny charakter.

Na łatwiejszy odbiór wyboru testów powinno mieć również wpływ sfabularyzowanie części weryfikującej sprawność czytania ze zrozumieniem. Motywy z życia moskiewskiej rodziny Kuzniecowów przewijają się przez większą część tekstów do czytania. Wprowadzeniem w problematykę każdego testu są motta, za które posłużyły aforyzmy, rosyjskie przysłowia ludowe oraz opisowe nazwy weryfikowanych sprawności: «Давайте почитаем» (sprawność czytania ze zrozumieniem), «Ах уж эта грамматика и лексика!» (kompetencje językowe), „Послушайте внимательно” (sprawność słuchania ze zrozumieniem), «А теперь попишем» (umiejętność pisania), «Поговорим друг с другом» (sprawność mówienia).

Materiały zawarte w drugiej części niniejszego opracowania mogą stanowić pomoc zarówno w rozwiązywaniu testów z języka rosyjskiego na poziomie A2, jak i być podstawą do doskonalenia znajomości tego języka na kolejnych wyższych poziomach.

Sposób weryfikowania sprawności komunikacyjnych

Czytanie ze zrozumieniem – «Давайте почитаем»

Sprawdzian czytania ze zrozumieniem składa się z dwóch części. Część pierwsza ma na celu sprawdzenie rozumienia podstawowej treści czytanego tekstu, liczącego od 60 do 100 wyrazów, i polega na wykonaniu zadań typu prawda („+”) / fałsz („-”), ułożeniu tekstu z rozsypanych akapitów bądź też doborze odpowiednich nagłówków do fragmentów tekstu.

W części drugiej testu na czytanie zdający powinien wykazać się wybiórczym lub dokładnym zrozumieniem tekstu zawierającego około 70 – 100 wyrazów, wykonując zadania wielokrotnego wyboru, dobierając pytania do tekstu spośród większej ilości podanych, dopasowując właściwe fragmenty zdań do luk w tekście czy też wybierając dokończenie zdań związanych z treścią tekstu spośród proponowanych fragmentów.

Różnorodność typów zadań ma na celu przybliżenie zdającym podobnych form testów na egzaminie maturalnym, uczelnianym lub międzynarodowym certyfikacyjnym. Orientacyjna liczba wyrazów w tekstach odpowiada możliwościom percepcyjnym odbiorców opracowania, co w praktyce potwierdzają również podobne teksty w testach sprawdzających umiejętność czytania ze zrozumieniem podczas międzynarodowych egzaminów z języka rosyjskiego.

Test ze sprawności czytania może być (tak jak na maturze lub na egzaminie uczelnianym czy też międzynarodowym) przeprowadzany w grupach i powinien trwać 20 minut.

Gramatyka i leksyka – «Ах уж эта грамматика и лексика!»

Kolejny zestaw zadań w każdym z testów ma na celu sprawdzenie, w jakim stopniu dany student (uczeń) opanował podstawy gramatyki rosyjskiej oraz jak bogaty jest jego zasób leksyki dotyczącej przewodniego tematu testu. Weryfikacja kompetencji językowych obejmuje dwie części. Część pierwsza – to związany tematycznie z całością testu tekst ciągły z siedmioma lukami, które należy uzupełnić jedną spośród trzech (а, б lub в) zaproponowanych form gramatycznych wyrazu lub wyrażenia (najczęściej wyrażenia przyimkowego).

Aby sprawdzian ze znajomości leksyki i gramatyki na poziomie A2 odbywał się w zbliżonym do naturalnego środowisku komunikacyjnym, a nie w odebranych od jakiegokolwiek kontekstu zdaniach, w części drugiej zastosowano dialog. Tekst dialogu, podobnie jak w zadaniu pierwszym, zawiera siedem luk, w które osoba rozwiązująca test powinna wstawić jeden właściwy spośród podanych w dowolnej kolejności wyrazów.

Weryfikacja znajomości podstaw leksyki i gramatyki może się odbywać indywidualnie, a także w grupach i trwać około 15 minut.

Słuchanie ze zrozumieniem – «Послушайте внимательно»

Test na słuchanie ze zrozumieniem składa się też z dwóch części. Celem części pierwszej jest sprawdzenie umiejętności rozumienia podstawowej treści dwukrotnie wysłuchanego nagrania tekstu ciągłego lub kilku (pięciu, czterech) krótkich informacji. Słuchając nagrania, student (uczeń) wykonuje test typu prawda („+”) / fałsz („-”). W niektórych zadaniach części pierwszej zdający powinien dobrać właściwe nagłówki bądź pytania do wysłuchanych ponumerowanych fragmentów tekstu.

Część druga sprawdzianu ma na celu dokładne zrozumienie dwukrotnie wysłuchanego nagrania tekstu ciągłego, krótkich ogłoszeń lub dialogów. Zdający rozwiązuje w tej części test wielokrotnego wyboru (а, б lub в) z zastosowaniem w odpowiedziach synonimów lub parafraz usłyszanych w nagraniach wyrazów i połączeń wyrazowych. W niektórych testach zostały zamieszczone tabele do wypełnienia odpowiednio dobranymi spośród zaproponowanych wariantami informacji.

Test ze słuchania może być rozwiązywany razem z poprzednimi częściami zarówno indywidualnie, jak i grupowo i trwać w przybliżeniu 30 minut.

Pisanie – «А теперь напишем»

Zadania sprawdzające umiejętność pisania zostały, podobnie jak i dotyczące wyżej opisanych sprawności, osadzone w kontekście komunikacyjnym. Osoba wykonująca tę część testu ma bowiem do wyboru zredagowanie krótkiego listu nieformalnego (e-maila), z uwzględnieniem punktów podanego planu oraz stosownych zwrotów grzecznościowych we wstępie i zakończeniu, odpowiedzi na list (również z pomocą planu) bądź zredagowanie krótkiego ogłoszenia, notatki czy też listy zakupów.

Na wykonanie zaprezentowanego zadania należy przeznaczyć około 30 minut. Zadanie może być realizowane w grupie.

Sprawność mówienia – «Поговорим друг с другом»

Sprawność mówienia jest weryfikowana w dwóch zadaniach. Zadanie pierwsze polega na autoprezentacji połączonej z elementami interakcji. Jest to sztywne zadanie egzaminu. Ponieważ zdający często wiedzą, z kim będą zdawać „w parze”, dlatego ćwiczą to zadanie przed egzaminem. W celu urozmaicenia tej części do każdego zadania dodawane są zestawy haseł, na których podstawie zdający będzie zadawał pytania swojemu współrozmówcy (imię, wiek, rodzeństwo, zainteresowania, rodzice itp.) Część pierwsza zadania sprawdzającego umiejętność mówienia przybliża uczniom naturalne rozmowy sterowane, polegające na używaniu i udzielaniu informacji.

Zadanie drugie polega na przeprowadzeniu przez dwoje zdających rozmowy z wykorzystaniem tekstowego lub rysunkowego materiału stymulującego (do wyboru). Wybór zadań ma na celu zaprezentowanie adresatom podręcznika jak najszerszej palety poleceń, z którymi mogą się zetknąć na prawdziwym egzaminie z języka rosyjskiego na poziomie A2.

Stymulującym materiałem tekstowym może być zapis krótkich wypowiedzi dwóch osób, które to wypowiedzi, po zapoznaniu się z nimi, należy streścić i odnieść do swoich wspólnych doświadczeń. Zadanie tego typu jest zbliżone do zadania naturalnego polegającego na relacjonowaniu wydarzeń. Ponieważ wypowiedzi osób w tekstowym materiale stymulującym są z reguły kontrowersyjne w swej treści, to dochodzenie na ich podstawie współrozmówców do konsensusu ma charakter obowiązującego na maturze elementu negocjacji. Do stymulującego mówienie materiału obrazkowego zostały dołączone pytania, które zdająca para powinna sobie nawzajem zadawać i umieć na nie udzielić odpowiedzi. Treść rozmów jest oczywiście osadzona w kontekstach sytuacyjnych związanych z przewodnim tematem testu.

Tak jak egzaminy maturalne, uczelniane i międzynarodowe, egzamin ustny z języka obcego (w tym również i rosyjskiego) na wszystkich poziomach biegłości językowej powinien być zdawany w parach przed komisją egzaminacyjną składającą się przynajmniej z dwóch egzaminatorów. Taka procedura podyktowana jest dążeniem do uzyskania maksimum obiektywizmu w przeprowadzaniu sprawdzianu.

Proponuje się, by czas na przygotowanie się do egzaminu ustnego wynosił około 10 minut. Każda z osób zdających powinna przygotowywać się sama, bez współrozmówcy. Czas trwania części ustnej egzaminu na poziomie A2 wynosi około 10 minut.

Tytułowe rosyjskie życzenie «Ни пуха, ни пера!» kierowane jest zazwyczaj przez osoby bliskie, krewnych, przyjaciół itp. do kogoś, przed kim stoi jakieś ważne wyzwanie. Takie wyzwanie stoi też przed adresatami podręcznika – studentami, uczniami oraz innymi potencjalnymi odbiorcami. Wszystkim, którzy z niniejszego opracowania będą korzystać, życzę, aby ich nauka dostarczyła im wiele satysfakcji, została zwieńczona pomyślnym zdaniem egzaminu na poziomie A2 oraz zainspirowała do zdobywania biegłości językowej w zakresie języka rosyjskiego na kolejnych wyższych poziomach.

Ни пуха, ни пера!
Anna Żelezik